

Гуркова Т. П.,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти» Запорізької обласної ради*

ПРОЄКТИ Й ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Виклики часу зумовили вчителів початкових класів переглянути планування освітнього процесу в початковій школі. Актуальним стає впровадження таких форм організації навчання, які передбачають використання інтерактивних технологій, діяльнісного та ігрового підходів. І тому на часі є введення у систему післядипломної освіти спецкурсів щодо вивчення особливостей проєктів та проєктних технологій, відмінною ознакою яких є переважання активної взаємодії викладача й вчителів. Адже, головним завданням сучасної системи освіти є створення умов для компетентнісного, якісного навчання.

Перш ніж перейти до аналізу проєктної діяльності як раціонального поєднання теоретичних знань з їх практичним застосуванням, звернімося до узагальнення досліджень дефініції «проєкт». Вітчизняні та зарубіжні науковці в основному тлумачили поняття через діяльність в основі якої лежить інтерес дослідника. Сам же метод проєктів становить основу проєктної діяльності. Метою якої є уміння оперувати накопичуваними знаннями, готовність бути конкурентоспроможним на ринку праці, опановувати різні джерела інформації, бути активним, без вагань приймати рішення, креативним, спроможним навчатися впродовж життя.

Попри того, що питання досліджуваної проблеми у теорії сягає у XVI століття (Римська Вища школа) виклики сьогодення до сучасної освіти зумовили нас поглибити висвітлення ідеї побудови навчання на активній основі через діяльність. Питання організації проєктної діяльності в початковій школі вивчали у своїх працях Башинська Т., Коваль Л., Онопрієнко О., Тименко В. та ін. [1].

Нашою метою було на основі вивчення й узагальнення наукових джерел та практичного досвіду, теоретично обґрунтованої сутності проєктної діяльності розкрити необхідність і особливості підвищення кваліфікації вчителів початкових класів з теми у закладах післядипломної освіти.

Відповідно до мети було поставлено завдання дослідження: проаналізувати особливості підготовки вчителів початкових класів до організації проєктної діяльності.

Педагогічно доведено, що навчання стає ефективним при умові, коли той, кого навчають стає суб'єктом освітнього процесу. При такому інноваційному підході до розв'язання проблеми змінюються й самі відносини між викладачем та вчителем: вчитель формулює мету діяльності – викладач корегує; вчитель пізнає нове – викладач рекомендує, консультує; вчитель експериментує – викладач координує; вчитель обирає – викладач допомагає спрогнозувати очікувані результати вибору; вчитель активно діє – викладач створює умови для активності; вчитель несе відповідальність за результати своєї діяльності – викладач допомагає оцінити отримані результати та виявити способи удосконалення діяльності. Такі дії розкривають сутність і значення проєктної діяльності здобувачів освіти та організацію підвищення кваліфікації вчителів початкових класів у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Під час проєктної діяльності створюються умови для самостійного опанування проблеми в процесі активного пошуку та взаємодії. Основою якої є здатність вчителів визначати й реалізувати спільну мету роботи та знаходити шляхи її досягнення, вміння домовлятися, слухати й чути, сприймати думку кожного, змінювати власну, виконувати певні ролі у спільній діяльності, брати на себе відповідальність, керувати емоціями, співпрацювати в команді.

Таким чином в комунальному закладі «Запорізький обласний інститут післядипломної освіти» Запорізької обласної ради викладачами кафедри початкової освіти в освітню програму введено спецкурс «Проєктна діяльність учнів початкової школи».

Під час спецкурсу викладачами розкриваються: сутність проєктної діяльності в початковій школі; педагогічні функції методу проєктів; структура проєктної діяльності; переваги проєктної діяльності для усіх учасників освітнього процесу. Вчителі вчать планувати діяльність молодших школярів у створенні проєктів.

При цьому учасники курсів підвищення кваліфікації отримують: професійні знання: знати мету, завдання, зміст та сутність проєктної технології в початковій школі; враховувати вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, індивідуальні відмінності в перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи.

У вчителів формуються професійні вміння: моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів. А також цінності

та ставлення: бути вмотивованим в організації та проведенні проєктної діяльності; орієнтованим на саморозвиток та самовдосконалення; здійснювати комунікацію, орієнтуючись на стилі мовленнєвого спілкування у процесі вирішення професійно-педагогічних завдань; прогнозувати, проєктувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, застосовуючи правила мовленнєвого етикету; використовувати засоби вербальної та невербальної комунікації задля підвищення рівня професійної культури.

Після пройденого спецкурсу кожен вчитель здійснює самоаналіз обізнаності з теми за питаннями: Чи доцільно реалізовувати метод проєктів у початковій школі? Чи можливо за допомогою проєктної діяльності підсилити інтерес учнів до навчання? Назвіть умови, які необхідні для організації проєктної діяльності в режимі повного дня. Як ознайомити молодших школярів з проєктною діяльністю? Назвіть етапи планування проєкту.

Завершальним етапом є виконання залікової роботи, яка містить завдання із заповнення таблиці. В ній необхідно до запропонованих тем вказати провідну діяльність проєкту та записати приклади освітнього продукту для кожного з них, які на їх думку є ефективними (приклад заповнення таблиця 1).

Таблиця 1

Приклади проєктів у початковій школі

Тема проєкту	Провідна діяльність	Освітній продукт
«Мої права – мої обов'язки?»	Ознайомлювально – інформаційна	Плакати із зображенням поборників прав дитини, перелік документів, які гарантують дітям права тощо
«Як святкують Новий рік у країнах Світу»	Творча	Сценарій новорічного свята, колаж, презентація тощо
«Путівник по Запоріжжю»	Дослідницько-пошукова	Фотовиставка «Найдавніші споруди міста», інтерв'ю старожилів тощо
«Книжкова лікарня»	Прикладна	Відремонтовані книжки зі шкільної бібліотеки калейдоскоп, відеоролики тощо
«Поруч з безпекою»	Ігрова	Рольова гра «Моя майбутня професія», пам'ятки, фото звіт тощо

Головною ознакою діяльності вважається її інтеграційна основа, метою якої є освітній результат, спрямованість на навчання, розвиток дослідницького типу мислення. Увага концентрується не на пізнанні

нового, а на використанні алгоритму дослідницьких умінь при розв'язанні життєвих проблем. Ми не заперечуємо того факту, що діючи, вчителі поповнюють багаж знань, але ж увага концентрується на самому процесі, в результаті якого отримуємо продукт і виконана задача.

При цьому, з метою успішної організації проєктної діяльності, вчителі отримують пам'ятку, яка допомагає і націлює їх на ефективність планування і досягнення очікуваних результатів, а саме, вчителі дотримуються необхідності враховувати:

- відповідність проєкту особистісним якостям учнів;
- створення необхідних умов для успішного його виконання;
- дотримання трьох основних етапів: підготовки та організації; пошукової діяльності, роботи з інформацією та створення проєкту; презентації та захисту;
- виконання ролі коуча з боку педагогів, наставника тощо;
- розподіл ролей і дотримання інструкцій учнями;
- самостійність учнів (вибір теми, планування, обрання кінцевого продукту, презентація);
- рефлексія діяльності і вчителя, і учнів.

Основою організації проєктної діяльності є педагогічна взаємодія викладача й вчителя. При цьому викладач не керує, а виконує роль тьютора, тобто створює ефективні, сприятливі умови для активностей, стимулює, мотивує, організовує, підтримує, а вчитель опановує метод.

Готуючи вчителів у стінах інституту післядипломної освіти викладачі враховують, що проєктна діяльність молодших школярів це одна із форм пізнавальної активності, під час якої учні вчаться активно здобувати знання та застосовувати їх в практичній діяльності. Її зміст полягає в мотивованому досягненні поставленої мети для створення творчих проєктів та у забезпеченні єдності й наступності різноманітних аспектів освітнього процесу [2].

Адже, особистість повинна навчитися адаптуватися в умовах, що змінюються, бачити проблеми, вміти аналізувати їх, знаходити шляхи розв'язання, вміти працювати з інформацією, бо це є неодмінної складовою навчання наближеного до життя.

Список використаних джерел:

1. Онопрієнко О. Управління проєктною діяльністю молодших школярів. Навчання і виховання учнів 4 класу : методичний посібник для вчителів / упор. О.Я. Савченко. Київ : Початкова школа, 2005. С. 53-54.
2. Щекатунова Г. Проєктна діяльність в початковій школі. URL: <http://surl.li/cwbme>